

Evolutia unor mari intreprinderi

www.primariatm.ro/index.php?menuId=1&viewCat=17&viewItem=2486

Va prezentam Intreprinderile Municipale I.E.T. - Intreprinderile Electromecanice Municipale Timisoara.

Doua dintre intreprinderile municipiului Timisoara, uzina electrica si tramvaiele, au fost unite de la 1 aprilie 1938 sub numele de mai sus, fiind administrate sub forma de regie publica, in conformitate cu dispozitiile legii din 7 mai 1938 pentru organizarea exploatarilor comunale. Directorul regiei era dr.ing. Cornel Miklosi, iar regia statea sub tutela administrativa a Ministerului de Interne, care o exercita prin Directia Exploatarilor Comunale. Pe langa Ministerul de Interne functiona si Consiliul Superior al Exploatarilor Comunale, care avea menirea de a indruma si supraveghea administrarea exploatarilor comunale. In baza dispozitiilor Ministerului de Interne a fost incorporata in regie si Uzina de gaz a municipiului Timisoara, a carei functionare a fost insa sistata la data de 31 decembrie 1939, din cauza nerentabilitatii acestei exploatare. Ambele intreprinderi au o mare vechime. Orasul Timisoara a fost cel dintai de pe continentul european care a desfiintat iluminatul public cu gaz si l-a inlocuit peste tot cu iluminat electric.

Uzina electrica

Construita de Societatea 'Inter-national Electric Company Limited' din Londra, in baza contractului de concesiune incheiat la 15 decembrie 1882 cu Societatea 'Anglo-Austrian Brush Electrical Company Ltd.' din Viena, Uzina electrica a fost pusa in functiune la 12 noiembrie 1884 numai pentru iluminatul public. In anul 1887, prin lichidarea intreprinderii constructoare, uzina a trecut in proprietatea 'Anglo-American Electric Light Corporation Ltd.' si a inceput sa furnizeze si particularilor lumina electrica. In anul 1891, intreprinderea a fost preluata de societatea 'Brush Electrical Engineering Company Ltd.' si in 1893 a fost cumparata de Timisoara, care de atunci a exploatat-o in regie proprie. La acea data, uzina dispunea de cinci masini cu aburi, cu o putere totala de 760 de cai. Sub administratia comuna timisoreana, uzina a progresat repede, fiind inzebrata cu masini noi cu piston, alimentate cu aburi supraincalziti si sistemul monofazic a fost inlocuit cu sistemul trifazic cu patru conductori. In anul 1906 i s-a adaugat uzina hidroelectrică de pe Bega, cu o capacitate maxima de 1200 kw, la o diferenta de nivel de 5,60 de metri si un debit de 36 mc/secunda. In anii ce au urmat, uzina s-a dezvoltat continuu, amplificandu-se cu instalatii noi, pentru a face fata cerintelor impuse de dezvoltarea orasului. Pentru aceasta, in 1928 s-a instalat un turboalternator de 3750 kw, iar in 1930 unul de 3000 de kw. In anul 1926, la sistemul bifazic cu tensiunea de 2000 V s-a suprapus un sistem trifazic cu 10 000 de volti. Tot in acel an, s-au construit doua instalatii de distributie, una pentru sistemul bifazic si cealalta pentru sistemul trifazic, controlate de la un tablou central de distributie. In anul 1936, pe langa instalatiile de caldari de aburi existente atunci, avand o capacitatea de productie de 30 de tone aburi pe ora, s-au instalat doua caldari noi de aburi Sulzer, fiecare cu o capacitate de 13,5 tone /ora, cu gratare mobile, economisor, tiraj artificial, silozuri de carbuni si instalatie pentru epurarea apei de alimentare. Caldarele erau instalate intr-o hala de constructie metalica sudata electric, captusita cu ziduri de caramida. In anul 1939, uzina termica a fost amplificata cu un turboalternor Erste Brünnen-Siemens-Schuckert de 4500 kw. Puterea totala instalata era de 12 750 kw in uzina termica si de 1200 kw in uzina hidroelectrică. In uzina termica mai exista o instalatie pentru convertirea curentului pentru convertizori rotativi tip motor-dinam pentru tramvaie. Pentru alimentarea cu energie electrica a retelei de tramvai mai exista o instalatie automata de redresori cu mercur, asezata langa cazarma Pompierilor din Iosefin. Reteaua de distributie s-a marit continuu, in raport cu extinderea tot mai mare a orasului. La inceputul anului 1940, situatia retelelor era destul de buna, cu 60 000 de km de cabluri

PRIMARIA MUNICIPIULUI TIMISOARA

subterane.

Hidrocentrala de pe Bega

Statia de turbine ale hidrocentralei din Fabric era o constructie industrială, a carei punere în funcțiune a costat două milioane de coroane pentru a transforma energia mecanică a apei raului Bega în energie electrică, ce servea la circulația tramvaielor, iluminat public și în alte scopuri industriale. Pe de altă parte, hidrocentrala oferea și avantajul că servea la prevenirea inundațiilor în cartierul Fabric, unde din cauza suprapunerii sloiurilor de gheață la sfârșitul iernii aveau loc, aproape în fiecare an, revarsări ale apei. Construirea hidrocentralei și podurilor aferente, care a costat aproximativ două milioane de coroane, a transformat imaginea cartierului Fabric. Printr-o exploatare mai bună apoi a turbinelor s-a produs în locul puterii medii de 200 de cai putere 600 de cai putere, prin achiziționarea de aparatură modernă costul puterii suplimentare produse amortizând investițiile de milioane, iar avantajele obținute în urma canalizării Begai nu a impus orașului mari sacrificii materiale. Canalizarea raului Bega a fost terminată, ulterior fiind nevoie doar de renovarea podurilor vechi și construirea altora noi. Raul Bega canalizat și navigabil traversa orașul și oferea avantajele pe care orice fluviu cu cursul regularizat le poate da orașelor, atrăgând și ridicarea noilor construcții pe de-o parte și de cealaltă a canalului.

(Documentare din Ghidul orașului Timisoara de Ioan Stoia-Udrea, editura Institutului Cultural de Vest 1941 și lucrarea 'Cuvantarile rostite' de primarul dr. Telbisz Carol în anul 1910, aparute la Tipografia lui Uhrmann Henrik)

Octavian LESCU